

Artikkel i Sykepleien 22/12-2016:

Prøvekaninene

Nyheter

Publisert: 22.12.2016 Oppdatert: 04.01.2017

BRUKERE: Hans Jakob og kona Ragnhild Fønsteli er med på prosjektet Agder Living Lab. Hans Jakob er glad i å gå tur, men har demens. Han bruker GPS-en rundt halsen når han er ute og rusler. (Foto: Ingrid Kvitrud)

[Ingrid Kvitrud Journalist](#)

Hjemmetjenester og sykehjem i Grimstad kommune fungerer som et levende testlaboratorium. Her er både sykepleiere, pasienter og pårørende med på å finne morgendagens velferdsteknologi.

– Vi fikk duppedingsen i oktober, sier Ragnhild Fønsteli og viser til GPS-en mannen Hans Jakob Fønsteli har hengende rundt halsen. Han har demens.

– Før var jeg redd for å la ham gå ut på tur. Han går så sakte at jeg ikke kan være med, sier Ragnhild og ler.

– Men nå kan jeg se ham på kartet når han er ute og går, sier hun og holder opp en iPhone med hvitt og rosa deksel.

– Det har vært en avlastning, fortsetter hun.

Ragnhild og Hans Jakob Fønsteli er med på prosjektet Agder Living Lab. Her får brukerne, som inkluderer sykepleiere, pasienter og pårørende, være med på å prøve ut og utvikle nye

velferdsteknologiske løsninger i hverdagen. Eller være en del av et levende testlaboratorium, om du vil.

Brukerne i sentrum

– De får virkelig være med på å utvikle den nye teknologien, sier sykepleier Silje Bjerkås, prosjektleder for Agder Living Lab.

Helsedirektoratet har gitt Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester i Aust-Agder tilskudd for å utvikle Living Lab-metodikk innen velferdsteknologi.

Hensikten er at leverandører av velferdsteknologi skal få testet disse i en reell situasjon og at brukerne skal være med helt fra starten for å forme og kvalitetssikre teknologien.

LEDER: Sykepleier Silje Bjerkås (bildet) er prosjektleder for Agder Living Lab. På nyåret tar imidlertid Kathrine Melby Holmerud over. (Foto: Ingrid Kvitrud)

– Det er slik vi får velferdsteknologi til å lykkes. Det finnes så mye av det allerede, men ikke alt er brukervennlig. Derfor vil vi ha med brukerne fra starten, både til å definere behov og til å teste ut, sier Bjerkås.

– Brukerne og behovene skal være i sentrum. Det er det viktigste med dette prosjektet.

Strømpepåtreakkere og sensorbleier

Elektronisk strømpepåtreakker, sensorbleie og en kameraløsning til hjemmetjenesten er blant de andre løsningene som har blitt testet i prosjektet siden det startet høsten 2015.

– Det er spennende å få prøve ut ny teknologi i hverdagen. Det er jo eldrebølgen vi står overfor, og da trenger vi bedre løsninger for å jobbe mer effektivt og få brukt de varme hendene der de trengs, sier sykepleier Sølvi J. Bryn, koordinator i innsatsteam som jobber med hverdagsrehabilitering.

Hun står i Frivolltun bo- og omsorgssenter i Grimstad sitt visningscenter for velferdsteknologi. Her er både ansatte, pasienter, pårørende og andre kommuner velkomne til å se og finne inspirasjon. I et hjørne på gulvet står en robotstøvsuger til ladning. Sensorbleien er til utstilling på et isoporunderliv. En PC med ekstra store bokstaver på tastaturet, står på et bord. I en seng, hvor Bjerkås har slått seg ned for anledningen, ligger en sensormatte.

– Det er viktig at man får vite om mulighetene og blir kjent med teknologien, slik som her, sier Bjerkås.

Det er spennende å få prøve ut ny teknologi i hverdagen.

Sølvi J. Bryn, sykepleier

VISER: Sykepleier og koordinator Sølvi J. Bryn står i visningscenteret til Frivolltun bo- og omsorgssenter. (Foto: Ingrid Kvitrud)

Ring, ring

Ragnhild og Hans Jakob Fønstelien har gått ut i en liten park utenfor bo- og omsorgssenteret.

– Du må trykke på knappen, roper Ragnhild til mannen som står et stykke unna.

– Jeg har trykket på knappen, svarer han tilbake.

– Prøv å holde den inne, roper hun.

Hans Jakob fikler med SOS-knappen på GPS-en. Han skal prøve å ringe henne for å demonstrere. Men det ringer ikke.

– Litt hardere, sier kona.

Nå ringer telefonen, og de to kan snakke sammen. Hun i telefonen. Han gjennom GPS-en. I virkeligheten har ikke Hans Jakob enda trengt å trykke på SOS-knappen.

SOS: Hans Jakob Fønstelién prøver å ringe kona Ragnhild ved å holde inne SOS-knappen på GPS-en. (Foto: Ingrid Kvitrud)

– Har det vært noen problemer så langt?

– Det er noen småfeil innimellom. Jeg får varsel om «mulig feil på enhet» eller at den er tom for strøm, når den ikke har vært det, sier Ragnhild og scroller nedover meldingsloggen på mobilen.

– En gang hang GPS-en seg opp her på bo- og omsorgssenteret, mens vi var hjemme. Da ble det ikke fikset før over helgen. Selv om det bare var noen få dager, merket jeg savnet. Jeg kunne ikke bare slippe ham ut.

– Skal ikke erstatte sykepleierne

– Men teknologien skal ikke overta for sykepleierne eller deres varme hender. Den skal være en støtte for å effektivisere, slik at sykepleierkompetansen kan brukes der den trengs mest, sier Bjerkås.

Halvparten av sykepleiere ansatt i sykehjem og hjemmesykepleien oppgir at de vil eller vurderer å slutte, [ifølge en undersøkelse NOVA](#) kom med tidligere i år. Hovedgrunnen var at det er for få sykepleiere på jobb.

Jeg tror også det spiller en rolle for videre rekruttering at vi følger med i tiden og kan bidra til å finne framtidens velferdsteknologi.

Silje Bjerkås, prosjektleder

Prosjektleder Bjerkås tror velferdsteknologien kan være med på å motvirke en slik trend ved at effektiviteten økes. Hun mener også at velferdsteknologien kan gjøre det mer attraktivt å jobbe i eldreomsorgen.

– Ofte har det vært sykehusene som har hatt mest teknologi, men nå kommer den også i kommunene. Jeg tror også det spiller en rolle for videre rekruttering at vi følger med i tiden og kan bidra til å finne framtidens velferdsteknologi, sier Bjerkås.

Den samme undersøkelsen viste at sykehjem og hjemmesykepleie sliter med å rekruttere nok

Ringvirkninger

Prosjektet hjelper ikke bare med å finne og implementere nye løsninger, men påvirker også trivselen på arbeidsplassen, forteller Bjerkås.

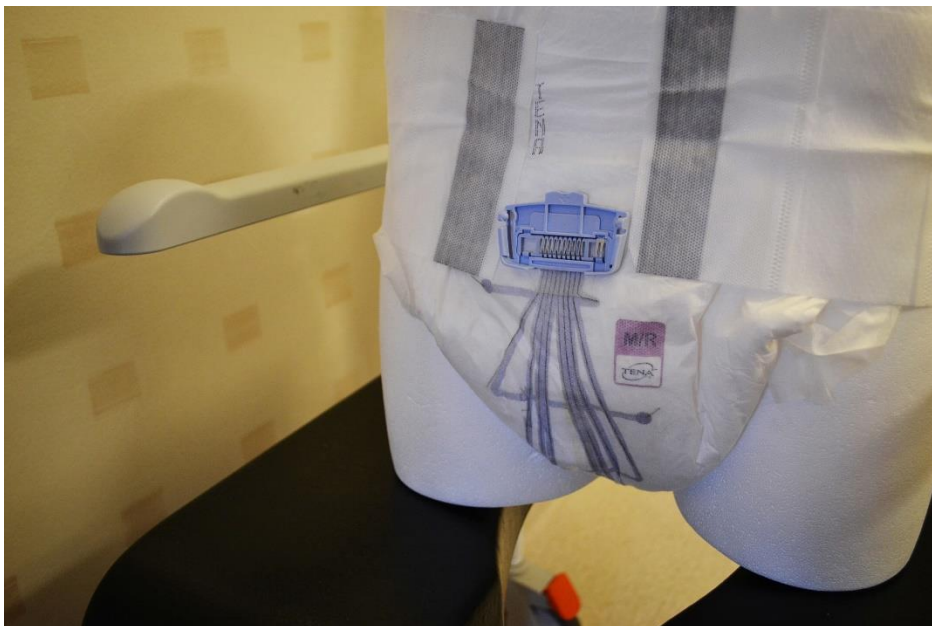
– Man føler man får gjort jobben sin bedre og strekker mer til. Brukeren føler mestring og kan i større grad styre sin egen hverdag og bli boende hjemme lenger. De fleste ønsker nettopp dette, sier Bjerkås.

Sykepleier og koordinator Bryn er enig.

– Det er fascinerende hvordan velferdsteknologien gjør det lettere for både oss og pasientene, sier hun og bruker sensorbleien som et eksempel.

Den måler urin og avføring, både til hvilke tider det kommer og i hvilke mengder.

– Når vi sykepleiere skal skifte bleie eller finne størrelse, gjør vi det gjerne litt forskjellig, ofte basert på synsing. Følelsen av å få tilrettelagt bedre for pasienten på grunnlag av noe vi har undersøkt, gjør at vi er litt mer tilfreds med arbeidet vi utfører, sier Bryn som også vektlegger verdighet for pasienten.

BLEIE: Denne sensorbleien er én av løsningene som har blitt testet av Agder Living Lab.
(Foto: Ingrid Kvitrud)

Bjerkås nevner sensorteknologi som brukes på natta som eksempel.

– Når det er fravær fra sengen over en bestemt tidsperiode, sendes et varsel på mobilen. Man trenger altså ikke reise hjem til pasienten for å vite at vedkommende sover. Før var det høyt sykefravær på nattestid, men med det nye systemet, er de mindre bekymret for pasientene. Det øker jobbtilfredsheten og også ivaretagelsen av pasienten.

– *Kan all den nye teknologien gi en falsk trygghet?*

– Det er det viktig å vurdere som en del av Living Lab-metoden. ROS-analyser er viktig, og det må lages prosedyrer for håndtering av svikt. På denne måten jobber vi systematisk for å unngå falsk trygghet, sier Bjerkås.

ROS-analyse er en risiko- og sårbarhetsanalyse. Ved å kartlegge sannsynlighet og konsekvenser av uønskete hendelser, kan man prioritere risikoområder og planlegge tiltak for å forhindre dem eller redusere konsekvensen av dem dersom de skulle oppstå.

Sykepleier og leverandører

Bjerkås mener også det er viktig at sykepleierne er med fra starten av når velferdsteknologien skal utvikles for å få bedre løsninger.

– Det trengs at sykepleiere og ingeniørene snakker sammen. Vanligvis snakker vi forskjellig språk, de vet ikke hvilken arbeidssituasjon vi har og hvilke problemstillinger vi står i, sier Bjerkås.

Samtidig mener hun at involveringen fra starten og underveis er viktig for faktisk å få tatt løsningene i bruk.

– Når velferdsteknologien blir dyttet på deg ovenfra, kommer motstanden. Vi tenker: “Dette hjelper ikke meg. Hva skal jeg med dette?” Hvis man har vært med på å utvikle det, passer det til behovene og man ser nytten av å bruke det, forklarer Bjerkås, som sier at man slik også får være med på å skape sin egen arbeidshverdag.

Holdninger til velferdsteknologi

– Det er ikke teknisk vanskelig. Dette er noe jeg tenker alle burde klare, sier Ragnhild Fønstelién om GPS-en.

– Jeg tror vi helsearbeidere har fordommer om at eldre er mot teknologi, men de fleste er positive, sier prosjektleder Bjerkås.

– IKKE VANSKELIG: Ragnhild Fønstelién synes teknologien er spennende. (Foto: Ingrid Kvitrud)

På nyåret skal en undersøkelse rulleres ut til de nye pensjonistene i kommunen for å spørre dem om holdningene deres til velferdsteknologi.

Både Ragnhild og Hans Jakob Fønstelién synes det er moro å være med på prosjektet.

– Jeg skulle egentlig kjøpe GPS på butikken den dagen jeg ble spurt om vi ville være med. Kommunen hadde ikke noe GPS. Det hadde sikkert ikke vært like bra på butikken, her har vi også sikkerheten med at hjemmetjenesten er koplet på. Jeg håper dette blir videreført, sier Ragnhild.

Prosjektet skal etter planen avsluttes ved utgangen av 2017.

Teknologien skal ikke overta for sykepleierne eller deres varme hender. Den skal være en støtte for å effektivisere, slik at sykepleierkompetansen kan brukes der den trengs mest.

Silje Bjerkås, prosjektleder

Agder Living Lab

Skal være en arena for utprøving og utvikling av velferdsteknologiske løsninger for pasienter, pårørende, ansatte og leverandører i en reell driftssituasjon.

Brukeren (pasienter, pårørende og ansatte) er i sentrum.

Finansiert med støtte fra Helsedirektoratet.

Samarbeider med Universitetet i Agder og Senter for e-helse og omsorgsteknologi.

Tester i fem trinn: Definerer behov, teknisk tekst, brukertest – lab, brukertest hjemme, i drift i helsetjenesten.

Kilde: Grimstad kommune